

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 18 października 2022 r.

Pozycja 58

POSTANOWIENIE

z dnia 12 października 2022 r.

Sygn. akt P 4/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jakub Stelina – przewodniczący
Wojciech Sych – sprawozdawca
Bogdan Świączkowski
Michał Warciński
Rafał Wojciechowski,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 12 października 2022 r., pytania prawnego Sądu Rejonowego w Kolbuszowej:

czy art. 38 pkt 3 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz. U. poz. 1086) jest zgodny z art. 7 i art. 112 w związku z art. 119 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W postanowieniu z 8 listopada 2021 r. (sygn. akt II K 190/21) Sąd Rejonowy w Kolbuszowej II Wydział Karny (dalej: sąd pytający) przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne, czy art. 38 pkt 3 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie (w oryginale: zatwierdzeniu) układu w związku z wystąpieniem (w oryginale: występowaniem) COVID-19 (Dz. U. poz. 1086; dalej: ustawa z 19 czerwca 2020 r.) jest zgodny z art. 7 i art. 112 w związku z art. 119 ust. 1 Konstytucji. Popelnione przez sąd pytający błędy w tytule zakwestionowanego aktu prawnego Trybunał uznał za oczywiste omyłki pisarskie.

1.1. Pytanie prawne zostało sformułowane w związku z zawisłą przed sądem pytającym sprawą o wydanie wyroku łącznego wobec mężczyzny skazanego trzema prawomocnymi wyrokami: ze stycznia 2017 r. (orzeczona tym wyrokiem kara została wykonana w 2018 r.), z grudnia 2020 r. oraz z czerwca 2021 r. W ocenie sądu pytającego, z zestawienia rodzajów kar orzeczonych tymi wyrokami wynika, że zachodzą podstawy do wydania wyroku łącznego, a do rozstrzygnięcia w tej sprawie konieczne jest zastosowanie art. 85 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1950, ze zm.; dalej: k.k.).

1.2. Tymczasem, jak wywodzi sąd pytający, brzmienie art. 85 k.k. wprowadzone ustawą z 19 czerwca 2020 r. różni się od poprzedniego, obowiązującego przed jej wejściem w życie. „Różnica (...) jest na tyle zasadnicza i istotna, że rozstrzygnięcie o zgodności art. 38 pkt 3 ustawy [z 19 czerwca 2020 r.] (zmieniającej treść art. 85 kk) z [Konstytucją] spowoduje, że w niniejszej sprawie będzie możliwe zastosowanie właściwego sposobu łączenia kar. To z kolei spowoduje, że rozstrzygnięcie w przedmiocie wyroku łącznego będzie odpowiadać prawu, co do którego skazany/obywatel będzie miał przekonanie o jego obowiązywaniu” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 2).

Wątpliwości sądu pytającego są wynikiem analizy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2020 r., sygn. Kp 1/19, w którym Trybunał orzekł o niezgodności z Konstytucją m.in. przepisu wprowadzającego art. 85 k.k. w takim brzmieniu, jak ustanowione przez zakwestionowany art. 38 pkt 3 ustawy z 19 czerwca 2020 r. Sąd pytający stwierdził, że „w pełni podziela argumenty przytoczone w tymże orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego i przez to za zbyt liczne uznaje przytaczanie ich w tym miejscu” (*ibidem*). Wskazał, że argumentacja Trybunału „wydaje się aktualna również co do zmiany art. 85 kk wprowadzonej ustawą [z 19 czerwca 2020 r.]” (*ibidem*). Procedowanie w sprawie kwestionowanej regulacji niewątpliwie stanowi, zdaniem sądu pytającego, nowelizację k.k. Przy uchwalaniu zmian w kodeksach obowiązują odrębności wynikające z przepisów uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. z 2019 r. poz. 1028; dalej: regulamin Sejmu), zgodnie z którymi pierwsze czytanie projektu zmian kodeksu może odbyć się nie wcześniej niż czternastego dnia od doręczenia posłom druku projektu. Tymczasem projekt ustawy z 19 czerwca 2020 r. wpłynął do Marszałka Sejmu 22 maja 2020 r., a jego pierwsze czytanie odbyło się 27 maja 2020 r.

Zdaniem pytającego sądu, „[t]akim działaniem uchwalono przepisy zmieniające między innymi art. 85 kk, nie działając zgodnie z art. 7 Konstytucji na podstawie i w granicach prawa oraz rażąco naruszając postanowienia Regulaminu Sejmu, przez co naruszono art. 112 Konstytucji” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 3). Art. 85 k.k. należy do przepisów represyjnych, tak więc, w ocenie pytającego sądu, procedura przyjęcia jego zmian musi być bezwzględnie przestrzegana, w przeciwnym razie podważona zostaje zasada zaufania obywateli do państwa.

2. W piśmie z 30 marca 2022 r. Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej: Rzecznik) poinformował, że zgłasza udział w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie pytania prawnego sądu pytającego i zajął stanowisko, że art. 38 pkt 3 ustawy z 19 czerwca 2020 r. jest niezgodny z art. 7 i art. 112 Konstytucji.

2.1. W ocenie Rzecznika, pytanie prawne spełnia przesłanki formalne warunkujące dopuszczalność jego merytorycznego rozpoznania.

2.2. Uzasadniając niezgodność kwestionowanej regulacji z konstytucyjnymi wzorcami, Rzecznik odwołał się do złożonego przez siebie wniosku w sprawie o sygn. K 22/20, którym objął m.in. przepis będący przedmiotem niniejszego pytania prawnego. Następnie przed-

stawił przebieg prac legislacyjnych nad zakwestionowaną regulacją i szczegółowo omówił wynikające z Konstytucji oraz regulaminu Sejmu zasady procesu ustawodawczego, z uwzględnieniem odrębności dotyczących postępowania z projektami kodeksów oraz projektami zmian w kodeksach. Przywołał także orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące omawianej materii.

2.3. Odnosząc przedstawione zasady do niniejszej sprawy, Rzecznik wskazał, że art. 38 pkt 3 ustawy z 19 czerwca 2020 r. stanowi bezsprzecznie nowelizację k.k. Zestawienie dat wpływu, dat poszczególnych czytań oraz dat uchwalenia kwestionowanego przepisu przez Sejm, w ocenie Rzecznika, jednoznacznie wskazuje, że naruszone zostały regulacje działu II rozdziału 4 regulaminu Sejmu, zawierającego odrębności w postępowaniu z projektami kodeksów. Zdaniem Rzecznika, nie ulega wątpliwości, że Sejm, procedując nad art. 38 pkt 3 ustawy z 19 czerwca 2020 r., nie działał zgodnie z art. 7 Konstytucji, a więc na podstawie i w granicach prawa, a poprzez rażące naruszenie postanowień regulaminu Sejmu naruszył też art. 112 Konstytucji. Nie ma jednocześnie podstaw do przyjęcia, że zmiany w k.k. były uzasadnione sytuacją wywołaną rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. W ocenie Rzecznika, w tym przypadku można mówić o „instrumentalnym wykorzystaniu sytuacji związanej z epidemią (...) do przeprowadzenia zmian, które w normalnym, spełniającym standardy konstytucyjne procesie legislacyjnym, musiałyby być [poddane] dogłębnej analizie i refleksji” (pismo procesowe, s. 16).

Rzecznik zwrócił ponadto uwagę, że waga materii, której dotyczy zakwestionowany przepis, „nie tylko nakazywała procedowanie z uwzględnieniem trybu przewidzianego w rozdziale 4 działu II regulaminu Sejmu, ale również z najwyższą starannością wymaganą w przypadku kodyfikacji karnych w związku z ich represyjnym charakterem” (pismo procesowe, s. 18). Naruszone przez ustawodawcę przepisy spełniają przede wszystkim funkcję gwarancyjną i mają zapewnić odpowiednio wysoki poziom stanowionych norm. Pośpiech nie służy stanowieniu norm o takim charakterze. Nie jest zatem dopuszczalne, aby projekt zmian w kodeksie był procedowany przez Sejm w tempie szybszym niż przewidziany dla konstytucyjnego trybu pilnego, bez zachowania wymogów dotyczących możliwości realnego uczestniczenia przez posłów i senatorów w procesie legislacyjnym.

3. Prokurator Generalny w piśmie z 12 maja 2022 r. wniósł o umorzenie postępowania z powodu niedopuszczalności wydania wyroku, wobec niedostatecznego wykazania przez sąd pytający przesłanki funkcjonalnej pytania prawnego.

3.1. Prokurator Generalny, po analizie nowelizacji art. 85 k.k. dokonanej ustawą z 19 czerwca 2020 r., powołując się na poglądy wyrażone w orzecznictwie i doktrynie prawa karnego, szczegółowo omówił problemy intertemporalne związane ze stosowaniem nowych przepisów. Stwierdził, że art. 81 ust. 1 i 2 ustawy z 19 czerwca 2020 r., będący przepisem przejściowym, zgodnie z którym przepisy dotyczące kary łącznej w brzmieniu nadanym tą ustawą stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych po dniu jej wejścia w życie (to jest 24 czerwca 2020 r.), zaś do kar prawomocnie orzeczonych przed tym dniem stosuje się przepisy dotychczasowe, nie wyczerpuje wszystkich problemów międzyczasowych związanych ze stosowaniem nowych i dawnych przepisów. W szczególności nie daje odpowiedzi na pytanie o dopuszczalność łączenia kar orzeczonych przed wejściem oraz po wejściu w życie ustawy z 19 czerwca 2020 r. ani na jakich zasadach ma się to odbywać. W konkluzji wyraził pogląd, szeroko aprobowany w doktrynie i orzecznictwie, że art. 81 ust. 1 i 2 ustawy z 19 czerwca 2020 r. nie wyłącza stosowania ogólnych zasad intertemporalnych wyrażonych w art. 4 § 1 k.k. w sytuacji, gdy tylko jedna z kar, których połączenie sąd rozważa w postępowaniu

w sprawie wydania wyroku łącznego, została prawomocnie orzeczona do 23 czerwca 2020 r. albo po tym dniu.

3.2. Uwzględniając powyższe wnioski w sprawie, w związku z którą zostało zadane pytanie prawne, Prokurator Generalny zwrócił uwagę, że sąd pytający rozważa połączenie kar orzeczonych trzema wyrokami skazującymi, z których jeden zapadł w stanie prawnym obowiązującym przed 24 czerwca 2020 r., zaś pozostałe dwa wyroki wprawdzie zapadły po tym dniu, ale zostały wydane w sprawach o przestępstwa popełnione przed dniem wejścia w życie ustawy z 19 czerwca 2020 r. W takiej sytuacji, zdaniem Prokuratora Generalnego, wybór stanu prawnego właściwego do wydania wyroku łącznego będzie zdeterminowany treścią art. 4 § 1 k.k., ponieważ w takiej sytuacji orzekanie w trybie wyroku łącznego musi uwzględniać kwestię względnosci ustaw. W związku z tym nie można, w ocenie Prokuratora Generalnego, wykluczyć, że sąd pytający, kierując się na rozprawie w sprawie wydania wyroku łącznego wymogami wynikającymi z art. 4 § 1 k.k., orzeknie w oparciu o stan prawny obowiązujący przed 24 czerwca 2020 r., czyli na podstawie art. 85 k.k. w brzmieniu, które nie zostało ukształtowane przez art. 38 pkt 3 ustawy z 19 czerwca 2020 r. Wówczas rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem pytającym nie będzie zależało od odpowiedzi Trybunału Konstytucyjnego na postawione przez ten sąd pytanie prawne. Sąd pytający nie wyjaśnił zaś wystarczająco w uzasadnieniu pytania prawnego, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione.

4. Do dnia wydania niniejszego postanowienia Sejm nie przedstawił stanowiska w sprawie.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Pytanie prawne jest jedną z form inicjowania procedury konkretnej kontroli norm. Na podstawie art. 193 Konstytucji pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego może skierować każdy sąd. Powołany przepis Konstytucji oraz art. 52 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) ustanawiają podstawowe warunki, od których spełnienia Trybunał uzależnia wydanie wyroku zawierającego odpowiedź na pytanie prawne.

W tym miejscu Trybunał zwraca uwagę, że w uzasadnieniu, jako podstawę wystąpienia z pytaniem prawnym, obok art. 193 Konstytucji, Sąd Rejonowy w Kolbuszowej II Wydział Karny (dalej: sąd pytający) wskazał art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.). Trybunał wyjaśnia, że ustawa ta utraciła moc obowiązującą 30 sierpnia 2015 r. Obecnie ustawową podstawą instytucji pytania prawnego jest powołany wyżej art. 52 u.o.t.p.TK.

1.1. Pytanie prawne musi spełniać trzy przesłanki: podmiotową, przedmiotową oraz funkcjonalną.

Przesłanka podmiotowa wskazuje na sąd jako jedyny podmiot uprawniony do przedstawienia pytania prawnego.

Przedmiotem pytania może być tylko kwestia zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą (przesłanka przedmiotowa).

Wreszcie, sąd może zadać pytanie prawne jedynie wówczas, gdy od odpowiedzi na nie zależy rozstrzygnięcie konkretnej sprawy toczącej się przed tym sądem (zob. art. 52 ust. 2 pkt 5 u.o.t.p.TK oraz np. postanowienia TK z: 9 lutego 2021 r., sygn. P 15/19, OTK ZU A/2021, poz. 7 i 30 marca 2022 r., sygn. P 12/19, OTK ZU A/2022, poz. 21 oraz powołane tam orzecznictwo i literaturę).

1.2. Pytanie prawne, tak jak każde pismo procesowe inicjujące postępowanie przed Trybunałem, musi spełniać określone wymagania formalne, które zostały sprecyzowane w art. 52 u.o.t.p.TK. Pytanie prawne musi mieć zatem formę postanowienia (art. 52 ust. 1 u.o.t.p.TK) zawierającego: wskazanie sądu, przed którym toczy się postępowanie w sprawie, oraz oznaczenie sprawy, wskazanie organu, który wydał kwestionowany akt normatywny, określenie kwestionowanego aktu normatywnego lub jego części, sformułowanie zarzutu niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą kwestionowanego aktu normatywnego oraz jego uzasadnienie, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie, oraz wyjaśnienie, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione (art. 52 ust. 2 u.o.t.p.TK). Do pytania prawnego dołącza się akta sprawy, w związku z którą zostało zadane (art. 52 ust. 3 u.o.t.p.TK).

1.3. Powołane wyżej przepisy konstytucyjne i ustawowe nakładają na sąd występujący z pytaniem prawnym określone wymagania, warunkujące skuteczne zainicjowanie postępowania w tym trybie. Trybunał nie może w tym zakresie zastępować sądu. Nie ma on też upoważnienia do zwolnienia profesjonalnego organu, jakim jest sąd, z wypełnienia ustawowych wymogów związanych ze skierowaniem pytania prawnego (zob. postanowienie TK z 11 lipca 2019 r., sygn. P 18/17, OTK ZU A/2019, poz. 50). Innymi słowy, to na sędzie pytającym ciąży bezwzględny obowiązek wskazania kwestionowanego przepisu, sformułowania zarzutu niezgodności z aktem prawnym wyższego rzędu, uzasadnienia tego zarzutu, z powołaniem stosownych argumentów i dowodów, a także wyjaśnienia, w jakim zakresie odpowiedź na zadane pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą zostało przedstawione.

W swoim orzecznictwie Trybunał wielokrotnie zwracał uwagę na konieczność starannego przedstawienia przez sąd pytający argumentów wskazujących na niezgodność kwestionowanego przepisu z powołanymi wzorcami kontroli oraz wykazanie wpływu wyroku Trybunału na rozstrzygnięcie sprawy zawisłej przed sądem. „Zarzut niezgodności przepisu stanowiącego przedmiot zaskarżenia z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą powinien być poparty przytoczeniem argumentów podważających domniemanie konstytucyjności przepisu. Pytanie prawne, w którym przedstawiający je sąd ograniczyłby się do wyrażenia przekonania o niezgodności zaskarżonego przepisu z Konstytucją, a tym bardziej tylko ogólnie powołał się na istniejące w tej kwestii wątpliwości, nie mogłoby być rozpoznane przez Trybunał Konstytucyjny” (wyrok TK z 8 września 2005 r., sygn. P 17/04, OTK ZU nr 8/A/2005, poz. 90). W postanowieniu z 26 czerwca 2013 r., sygn. P 13/12 (OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 72), Trybunał wskazał, że „[s]koro kontrola hierarchicznej zgodności norm opiera się na domniemaniu ich konstytucyjności, to podmiot inicjujący postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym jest zobligowany dostarczyć argumentów pozwalających obalić to domniemanie. Dopóki sąd nie powoła przekonujących motywów mających świadczyć o niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazanymi wzorcami kontroli, Trybunał musi uznawać je za zgodne z wzorcem kontroli”. W tym kontekście Trybunał podkreśla, że jest zobowiązany do zbadania wszystkich okoliczności sprawy w celu wszechstronnego jej wyjaśnienia, nie będąc zarazem związany wnioskami dowodowymi uczestników postępowania (art. 69 u.o.t.p.TK). Nie oznacza to w żadnym wypadku przerzucenia ciężaru dowodzenia na

Trybunał przez podmiot inicjujący postępowanie w sprawie (w tym przypadku sąd pytający). Powyższa reguła postępowania może bowiem znaleźć zastosowanie dopiero wówczas, gdy ten podmiot wykazał należytą staranność, spełniając wszystkie ustawowe wymagania wynikające m.in. z art. 52 u.o.t.p.TK.

Trybunał w obecnym składzie, w ślad za swoim dotychczasowym orzecznictwem, podkreśla jednakże, że sama relewantność relacji między odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem sprawy przez sąd nie wystarcza, aby uznać pytanie prawne za dopuszczalne. Jest ono bowiem instytucją, która opiera się na obiektywnie istniejącej potrzebie stwierdzenia, czy przepis, który podlega zastosowaniu w toczącej się przed sądem sprawie, jest zgodny z aktem normatywnym wyższego rzędu, a potrzeba ta musi być tego rodzaju, że sąd przedstawiający pytanie prawne nie mógłby rozstrzygnąć toczącej się przed nim sprawy bez wcześniejszej odpowiedzi na pytanie prawne.

Niespełnienie którejkolwiek z przesłanek kontroli w trybie pytania prawnego stanowi przeszkodę formalną w prowadzeniu merytorycznego badania zgodności zaskarżonych norm z powołanymi wzorcami kontroli. Powstaje wtedy konieczność umorzenia postępowania z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku (zob. np. postanowienia TK z: 3 marca 2009 r., sygn. P 63/08, OTK ZU nr 3/A/2009, poz. 31; 30 czerwca 2009 r., sygn. P 34/07, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 101 i powołane tam orzecznictwo).

2. Analizę przedstawionego pytania prawnego Trybunał rozpoczął od zbadania, czy spełnia ono konstytucyjne i ustawowe wymogi.

2.1. Wątpliwości Trybunału nie budziło spełnienie przesłanki podmiotowej – pytanie prawne pochodzi od sądu w rozumieniu art. 175 Konstytucji.

2.2. Przedmiotem kontroli sąd pytający uczynił art. 38 pkt 3 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz. U. poz. 1086, obecnie: Dz. U. z 2022 r. poz. 171, ze zm.; dalej: ustawa z 19 czerwca 2020 r.).

Przepis ten znowelizował art. 85 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1950, ze zm., obecnie: Dz. U. z 2022 r. poz. 1138; dalej: k.k.), zmieniając przesłanki wymierzania kary łącznej, ustalone poprzednio przez ustawę z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396). Zgodnie z art. 85 k.k. w brzmieniu nadanym przez przepis będący przedmiotem pytania prawnego: „Jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa” (§ 1). „Karą łączną nie obejmuje się kar orzeczonych wyrokami, o których mowa w art. 114a” (§ 2).

Przedmiotem pytania prawnego może być każdy przepis mający bezpośredni związek z rozpoznawaną przez sąd pytający sprawą, a zarazem będący podstawą jej rozstrzygnięcia. Może to być więc zarówno przepis prawa proceduralnego, określający tryb danego postępowania, jak i przepis prawa materialnego, mogą to być również przepisy kompetencyjne i ustrojowe. W niniejszej sprawie sąd pytający wskazał przepis nowelizujący przepis, który zamierza zastosować w sprawie, w związku z którą zadał pytanie prawne, zarzucając naruszenie trybu ustawodawczego podczas jego uchwalania. Trybunał uznał, że sąd pytający prawidłowo określił przedmiot kontroli (art. 52 ust. 2 pkt 3 u.o.t.p.TK), spełniając tym samym przesłankę przedmiotową pytania prawnego.

2.3. W *petitum* pytania prawnego został sformułowany zarzut niezgodności art. 38 pkt 3 ustawy z 19 czerwca 2020 r. z art. 7 i art. 112 w związku z art. 119 ust. 1 Konstytucji. Zasadnicze wątpliwości Trybunału budzi spełnienie warunku formalnego w postaci uzasadnienia tak postawionego zarzutu, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (art. 52 ust. 2 pkt 4 *in fine* u.o.t.p.TK).

Uzasadnienie analizowanego pytania prawnego jest nader skrótowne, z czego część zajmuje opis sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione. Przedstawiwszy ową sprawę, sąd pytający zwrócił uwagę, że obowiązujące brzmienie art. 85 k.k., który będzie stanowił podstawę wydania wyroku łącznego, nadane temu przepisowi przez kwestionowany art. 38 pkt 3 ustawy z 19 czerwca 2020 r., różni się zasadniczo od dotychczasowej treści tego przepisu, a następnie wskazał tę różnicę. Tę część wyводу zakończył konstatacją, że „[r]óżnica między tymi przepisami jest na tyle zasadnicza i istotna, że rozstrzygnięcie o zgodności art. 38 pkt 3 ustawy [z 19 czerwca 2020 r.] (...) z [Konstytucją] spowoduje, że w niniejszej sprawie będzie możliwe zastosowanie właściwego sposobu łączenia kar (...), [a to] z kolei spowoduje, że rozstrzygnięcie w przedmiocie wyroku łącznego będzie odpowiadać prawu, co do którego skazany/obywatel będzie miał przekonanie o jego obowiązywaniu” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 2). Zestawiając powyższe wywody uzasadnienia z powołanymi w *petitum* pytania wzorcami kontroli, Trybunał ocenił, że nie mają one ze sobą związku. Sąd zdaje się bowiem kwestionować nowe brzmienie art. 85 k.k. *in meriti* (co więcej – sam dokonuje oceny zgodności z Konstytucją, pisząc o możliwości zastosowania „właściwego” sposobu łączenia kar, gdy Trybunał orzeknie o niezgodności z Konstytucją kwestionowanego przez niego przepisu), podczas gdy powołane w *petitum* pytania prawnego wzorce dotyczą zupełnie innej materii. Niespójność argumentacji i brak logicznego związku między zarzutem sformułowanym w *petitum* a jego uzasadnieniem pogłębione zostały przez stwierdzenie, że „wyrażane wątpliwości (...) są między innymi wynikiem analizy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z (...) 14 lipca 2020 [r.] sygn. akt (...) Kp 1/19, gdzie Trybunał rozpoznał wniosek Prezydenta (...) o zbadanie zgodności z Konstytucją ustawy z dnia 13 czerwca [2019 r.] o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw w zakresie trybu jej uchwalania i zakresu poprawek senackich, obejmującego między innymi (...) art. 85 kk w [brzmieniu] takim, jak ten wprowadzony ustawą powołaną w pytaniu” (*ibidem*). Wyrok Trybunału w sprawie o sygn. Kp 1/19 (OTK ZU A/2020, poz. 36) nie dotyczył merytorycznej treści art. 85 k.k. ani ustawy z 19 czerwca 2020 r., nie może zatem stanowić podstawy do formułowania wątpliwości tak, jak uczynił to sąd pytający.

W dalszej części uzasadnienia sąd podjął próbę uzasadnienia niezgodności art. 38 pkt 3 ustawy z 19 czerwca 2020 r. z powołanymi w *petitum* pytania wzorcami kontroli, to jest zarzutu naruszenia trybu legislacyjnego podczas uchwalania kwestionowanej regulacji. Uzasadnienie w tym zakresie także nie spełnia, w ocenie Trybunału, warunków formalnych:

Po pierwsze, sąd pytający w zasadzie ograniczył swą argumentację do stwierdzenia, że „w pełni podziela argumenty przytoczone w [wyroku o sygn. Kp 1/19] i przez to za zbyteczne uznaje przytaczanie ich w tym miejscu” (*ibidem*). Taki sposób uzasadnienia zarzutu Trybunał uznał za niedopuszczalny. Jak już bowiem Trybunał wskazał (zob. pkt 1.3 tej części uzasadnienia), dopóki podmiot inicjujący postępowanie nie przedstawi argumentacji podważającej domniemanie zgodności zaskarżonej regulacji z Konstytucją, Trybunał musi uznawać ją za zgodną z Konstytucją. Trybunał ponownie przypomina, że ciążący na sądzie konstytucyjnym obowiązek zbadania wszystkich okoliczności sprawy w celu jej wszechstronnego wyjaśnienia nie oznacza w żadnym razie zwolnienia podmiotu inicjującego postępowanie z obowiązku udowodnienia postawionego zarzutu ani przerzucenia ciężaru dowodu na Trybunał. Niedopuszczalne jest zatem stwierdzenie sądu pytającego o zbyteczności przedstawienia argumentacji, nawet jeśli miałaby ona być powtórzeniem tez zawartych w orzeczeniu Trybunału, które jest mu znane z urzędu.

Po drugie, kwestionując zgodność z Konstytucją trybu uchwalenia przepisu, czyli sfery faktycznej, przede wszystkim należy szczegółowo przedstawić przebieg prac legislacyjnych nad zakwestionowaną regulacją. Sąd pytający ograniczył się do przywołania daty wniesienia projektu do łaski marszałkowskiej, daty pierwszego czytania oraz daty uchwalenia ustawy zawierającej zakwestionowany przepis.

Po trzecie, szczegółowej analizy wymagają również wskazane w petitum wzorce konstytucyjne, których naruszenia dotyczy zarzut. W uzasadnieniu pytania prawnego nie została nawet przytoczona ich treść. Ponadto sąd pytający, twierdząc, że ustawodawca „rażąco [naruszył] postanowienia Regulaminu Sejmu, przez co [naruszył] art. 112 Konstytucji” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 3), nie powołał adekwatnych przepisów uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. z 2021 r. poz. 483, ze zm.; dalej: regulamin Sejmu), z których wynikają szczególne zasady procedowania w sprawie projektów zmian kodeksów (powołał jedynie ogólny art. 87 regulaminu Sejmu, któremu przypisał niewłaściwą treść).

Reasumując dotychczasową część rozważań, Trybunał Konstytucyjny ocenił, że sposób uzasadnienia zarzutu sformułowanego przez sąd pytający nie czyni zadość wymogom wynikającym z art. 52 ust. 2 pkt 4 u.o.t.p.TK, a zatem czyni niedopuszczalnym merytoryczne rozpoznanie pytania prawnego.

2.4. Podobnie przedstawia się ocena w odniesieniu do uzasadnienia występowania w sprawie przesłanki funkcjonalnej. Zdaniem Trybunału, pytanie prawne nie spełnia warunku, o którym mowa w art. 52 ust. 2 pkt 5 u.o.t.p.TK.

Uzasadnienie przesłanki funkcjonalnej analizowanego pytania prawnego sprowadza się do stwierdzenia, że rozstrzygnięcie o zgodności kwestionowanego przepisu spowoduje, że w sprawie zawisłej przez sądem pytającym „będzie możliwe zastosowanie właściwego sposobu łączenia kar” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 2).

Trybunał przypomina, że obowiązek uzasadnienia, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione, nie zostaje zrealizowany przez powtórzenie ogólnej reguły ustawowej (w analizowanym pytaniu sąd pytający nie uczynił nawet tego minimum), lecz wymaga wykazania, że *in casu*, spełniony jest konstytucyjny (i ustawowy) warunek dopuszczalności pytania prawnego. Na sądzie pytającym ciąży obowiązek stosownego do charakteru sprawy odrębnego wskazania, w jaki sposób jego rozstrzygnięcie by się zmieniło wskutek stwierdzenia przez Trybunał niezgodności z Konstytucją przepisu będącego przedmiotem pytania prawnego (zob. postanowienie TK o sygn. P 12/19 i powołane tam orzecznictwo).

W niniejszej sprawie sąd pytający nie spełnił wskazanych wyżej wymogów. Trybunał w szczególności zwraca uwagę, że sąd zakwestionował przepis nowelizujący regulację, którą zamierzał zastosować w toczącej się przed nim sprawie. W takiej sytuacji konieczne jest wykazanie, jakie przepisy zamierza zastosować sąd pytający w sytuacji, gdy utraciłby moc obowiązującą przepis nowelizujący, oraz wyjaśnienie, na czym sąd pytający opiera przekonanie, że w takiej sytuacji niejako automatycznie „odżyją” przepisy w brzmieniu sprzed nowelizacji (bo takie zdaje się być założenie sądu pytającego). Co więcej, ustawa z 19 czerwca 2020 r. zawierała także przepisy intertemporalne, dotyczące zasad stosowania art. 85 k.k. w brzmieniu sprzed i po nowelizacji. Sąd pytający nie zakwestionował tej regulacji, nie odniósł się również do jej wpływu na sprawę, w związku z którą przedstawił pytanie prawne.

W ocenie Trybunału, przesłanka funkcjonalna pytania prawnego nie została uzasadniona również z tego powodu, że sąd pytający w momencie formułowania pytania prawnego był już przekonany o „niewłaściwości” zmiany wprowadzonej przez kwestionowany przepis (por. cytowane już sformułowanie na s. 2 uzasadnienia pytania prawnego o możliwości zastosowania „właściwego sposobu łączenia kar”), a oczekiwany przezeń wyrok Trybunału Kon-

stytucyjnego miał tylko to przekonanie potwierdzić. W ten sposób zainicjowane przez sąd postępowanie przed Trybunałem miało stanowić jedynie środek do osiągnięcia założonego celu, co pozostaje w rażącej sprzeczności z istotą instytucji pytania prawnego określonej w art. 193 Konstytucji. Ta ostatnia wszak opiera się na obiektywnie istniejącej potrzebie stwierdzenia, czy przepis, który podlega zastosowaniu w toczącej się przed sądem sprawie, jest zgodny ze wskazanym wzorcem kontroli, zatem nie może być instrumentalnie stosowana przez sąd dążący do zmiany przepisu prawa.

3. Trybunał zwraca również uwagę, że przyłączenie się do postępowania w niniejszej sprawie Rzecznika Praw Obywatelskich i zajęcie przez niego stanowiska o niezgodności kwestionowanego przepisu z Konstytucją nie sanuje braków formalnych pytania prawnego. Trybunał przypomina także, że Rzecznik Praw Obywatelskich zainicjował postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie zgodności m.in. art. 38 pkt 3 ustawy z 19 czerwca 2020 r. m.in. z art. 7, art. 112 i art. 119 ust. 1 Konstytucji (sygn. K 22/20).

4. Reasumując, w niniejszej sprawie sąd pytający nie spełnił wymogu uzasadnienia zarzutu z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie oraz nie wyjaśnił, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione. Nie spełnił zatem wymogów formalnych wynikających z art. 52 ust. 2 pkt 4 i 5 u.o.t.p.TK. Powoduje to konieczność umorzenia postępowania z powodu niedopuszczalności wydania wyroku, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.